

Caryospongia edita (Klöden, 1834) Rauff, 1893

Afleiding van de naam

caryos: noot

spongia: spons

edita (Lat.): uitstekend, zich verheffend boven de omgeving

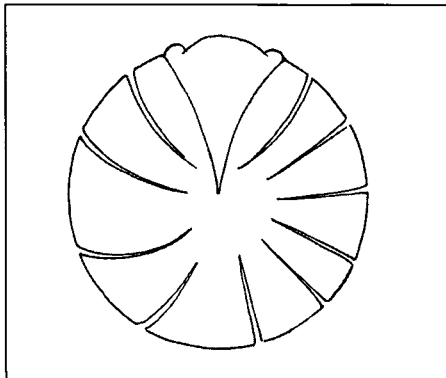

Fig. 60. Het kanaalsysteem van *Caryospongia edita* is gelijk aan dat van de andere soorten van het genus, met uitzondering van de wigvormige 'knop', waarin zich geen kanaal bevindt.

Vorm

Caryospongia edita is een zeldzame verschijning. Het is een kleine, ronde, enigszins afgeplatte spons zonder osculum. De bovenzijde is voorzien van een gladde knop: een duidelijk begrensde, bolvormig vlak zonder kanaalopeningen. Vanaf de rand van de knop loopt een aantal, meestal 12 tot 24, meridiaanse groeven over de buitenzijde tot aan het basisgedeelte van de spons. De enigszins bolle lobben tussen de groeven zijn twee- tot driemaal zo breed als de groeven. Sommige lobben delen zich.

Skelet

De spons is opgebouwd uit stervormige sferoclonen. De skeletradiant ligt boven het centrum, op ongeveer 2/3 deel van de hoogte.

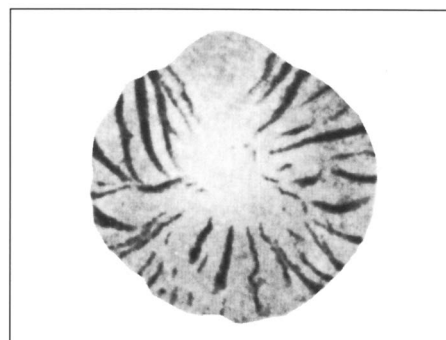

Fig. 61. Lengtedoorsnede van *Caryospongia edita*, hetzelfde exemplaar als op plaat 34, fig. 1a-c. x 2. Uit: Rauff⁸⁶, Tafel IX, fig. 15. Let op de kegelvormige knop zonder kanalen.

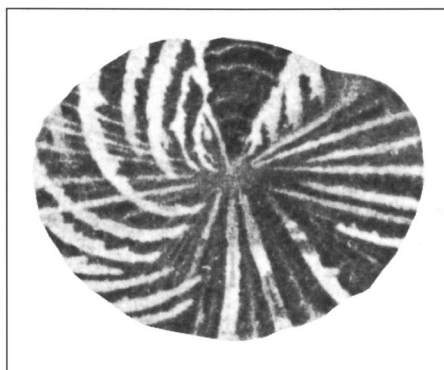

Fig. 62. Lengtedoorsnede van *Caryospongia edita*. Uit: Rauff⁸⁶, Tafel IX, fig. 16. De spons is zodanig doorgezaagd, dat het gehele caryospongiëde kanaalstelsel zichtbaar is. De rechterkant toont de rechte instroomkanalen, die op een lob beginnen. De gebogen uitstroomkanalen aan de linkerkant monden in een groef uit. Zwerfsteen van Ostrowitt, Polen. x1,5.

Kanaalsysteem

Caryospongia edita heeft het kanaalsysteem dat voor dit genus karakteristiek is. Rechte, radiaire instroomkanalen lopen vanaf de lobben naar het centrum. Rechte uitstroomkanalen in de basis en gebogen, centrifugale uitstroomkanalen monden in de groeven uit.

Het meest karakteristieke kenmerk van *C. edita* is de hierboven genoemde knop. Het is de basis van een kegelvormig segment, waarvan de punt bij de skeletradiant ligt. De kegel bestaat uit het normale skelet van sferoclonen, maar is geheel vrij van kanalen en daarom glad. Bij enkele exemplaren, zoals op plaat 34, fig. 4b en 5, is een krans van uitstroomkanalen rondom de knop zichtbaar.

Vergelijkbare soorten

Caryospongia diadema lijkt op *C. edita*. *C. diadema* heeft meestal 7 tot 10 krachtige lobben, gescheiden door diepe groeven. *C. edita* heeft 12 tot 24, minder bolle lobben en ondiepere groeven.

Caryospongia juglans lijkt op *C. edita*, maar heeft veel meer groeven, die minder diep zijn. De groeven van *C. edita* zijn regelmatiger en minder kronkelig dan bij *C. juglans*. De pool op de bovenzijde van *C. juglans* is bezet met kanaalopeningen en niet duidelijk begrensde. De knop van *C. edita* heeft geen kanaalopeningen en is wel duidelijk begrensde. *C. juglans* is meestal hoger dan breed, *C. edita* is breder dan hoog.

Verdieping

Rauff⁸⁶ merkte op, dat bij *Caryospongia edita* het verloop van de verschillende soorten kanalen duidelijker waarneembaar

is dan bij de andere soorten van *Caryospongia*. Dat wordt veroorzaakt doordat bij *C. edita* de groeven strakker van boven naar beneden lopen dan bij andere *Caryospongia*-soorten het geval is. Rauff maakte dat duidelijk door middel van een verticale doorsnede door het midden van de spons, zodanig, dat hij aan de ene kant een groef aansneed en aan de andere kant een lob. Daardoor zijn in het rechter gedeelte van fig. 62 de rechte, radiaire instroomkanalen getroffen en in de linkerhelft de gebogen, centrifugale uitstroomkanalen. De dikke, rechte kanalen rechtsonder zijn de eerder genoemde rechte uitstroomkanalen, die alleen in de basis voorkomen.

Zusammenfassung

Caryospongia edita ist ein kleiner, abgeplattet kugelig Schwamm, dessen Breite grösser als seine Höhe ist. Etwa 12 bis 24 flache, ziemlich gerade, sich kaum verzweigende Furchen zerteilen die Oberfläche in konvexe, aber doch ziemlich flache Loben. Die Loben sind etwa zwei- bis dreimal so breit wie die Gruben. Einige Loben verzweigen sich. An der Oberseite enden die Gruben an einer deutlichen, glatten Scheitelkappe. Diese Kappe ist die Oberseite eines Kegels, der mit seiner Spitze etwa bis an den Skeletradianten hinunterreicht. Der Kegel besteht aus Sphäroclonen, besitzt aber keine Ein- oder Ausströmungsöffnungen. Das Kanalsystem ist das der *Caryospongia*.

C. edita unterscheidet sich von *Caryospongia diadema* durch den kennzeichnenden Kegel auf dem Scheitel und durch die grössere Zahl von Gruben und Loben.

Caryospongia juglans hat viel mehr meridionale Gruben, aber keine dazwischen liegenden Loben. Ihr Scheitelpol ist mit Kanalöffnungen besetzt, im Gegensatz zur Scheitelkappe bei *C. edita*.

Plaat 34. *Caryospongia edita*

- 1 a-c: Kloosterhaar. Coll. Kuipers; x 2.
- 2: Westerhaar. Coll. Rhebergen; nr. S 113.39; x 2.
- 3: Wilsum. Coll. Koops; nr. W 93; x 2.
- 4 a-c: Sylt. Afbeelding uit Rauff⁸⁶: Pl. IX, fig. 12 - 14. Coll. Universiteit Kiel. x 1.
- 5: Potsdam. Holotype van Klödens *Siphonia edita*. Afbeelding uit Rauff⁸⁶: Pl. IX, fig. 18. In 1893: Coll. Geol. Landesanstalt, Berlijn. x 1.
- 6: Vindplaats onbekend. Uit Rauff⁸⁶: Pl. IX, fig. 17.

